

OPLEIDEN VOOR (BUITENLANDSE?) LEERKRACHT IN HET BASISONDERWIJS

De initiële opleidingen en de bij- en nascholingscursussen voor ETC-leerkrachten in Nederland leiden niet op voor het lesgeven in eigen taal en cultuur voor allochtone kinderen. De buitenlandse studenten die de PABO volgen, worden opgeleid voor de functie van groepsleerkracht. Aan ETC wordt niets gedaan: niet als onderdeel van een van de bestaande vakken en niet als bijvoorbeeld een mogelijke specialisatie in het laatste jaar. Zo kan het voorkomen dat een Griekse leerkracht, net afgestudeerd aan de PABO, door Griekse ouders niet wordt geaccepteerd omdat hij niets van het Griekse OETC afweet en voor zijn kwalificatie vervolgens naar Griekenland moet. Wat vaker voorkomt is dat studenten nauwelijks kans hebben om het diploma van de PABO te halen. Het gaat meestal om studenten die in het land van herkomst het voortgezet onderwijs hebben gehaald en voor wie het onderwijs door middel van het Nederlands een te zware opgave is. Weliswaar is er een dagcursus Nederlands die men kan volgen vóórdat men aan de PABO begint, maar daarvoor bestaan geen eindtermen, en de docenten zijn niet geschoold voor onderwijsgeven in de tweede taal. Het volgen van deze dagcursus is dus geen garantie voor het kunnen volgen van de PABO.

De initiële opleiding is voor een toekomstige ETC-leerkracht daarom problematisch. Veel leerkrachten die nu al ETC geven, volgen de bijscholingscursussen, maar ook die zijn georiënteerd op de Nederlandse klas. In de kaders op de volgende pagina's geven we een beschrijving van de bestaande cursussen, in het artikel gaan we in op het functioneren van twee van deze cursussen en we sluiten af met een aantal opmerkingen over gewenste veranderingen.

De praktijk van het bijscholen

*De ETC-cursus:
ervaringen van docenten en cursisten
in Rotterdam*

De applicatiecursus ETC leidt tot de bevoegdheid voor het onderwijs in eigen taal en cul-

tuur. Hierover bestaat echter grote verwarring bij de buitenlandse leerkrachten. Een leerlinge: 'We krijgen een certificaat of diploma. Hiermee kunnen we ETC-les geven. Aan de andere kant weten we niet of we een bevoegdheid krijgen net als de Nederlandse collega's. Aan iemand van personeelszaken van de gemeente hebben we gevraagd of we bevoegdheid krijgen na de ETC-cursus. Ja, zei hij. Maar wat houdt de bevoegdheid dan in? vroeg ik. Het salaris gaat omhoog' (zie de kaders op de volgende bladzijden). De onduidelijkheid over de bevoegdheid heeft een negatieve invloed op de motivatie voor het volgen van de cursus. Een ander punt dat dit gebrek aan motivatie versterkt, is het feit dat het leren van het Nederlands erg moeizaam verloopt. Een leraar aan de PABO: 'Eigenlijk zouden ze een part-time cursus Nederlands moeten volgen. Maar ja, de praktijk is dat mensen met verschillende beginniveaus hoe dan ook binnenrolden, en mensen met een zodanig geringe woordenschat, die zou je in zo'n 50 lesuren net aanspreekbaar op het niveau havo-5 moeten brengen.' (Er zijn voor deze cursus weliswaar geen eindtermen geformuleerd, maar de instapeis voor de cursus 'volledig bevoegd onderwijs' is wel niveau havo-5.) De docent Nederlands zegt over dat eindniveau: 'Lukt nooit, natuurlijk. Vooral omdat je met een heel verschillende beginsituatie zit (...) Overwegend zijn de mensen nèt aanspreekbaar, maar ook niet veel meer dan dat.' Bovendien kan er te weinig tijd gereserveerd worden voor het Nederlands én zijn de docenten nauwelijks op hun taak voorbereid. Ze hebben geen scholing in het onderwijzen van een tweede taal aan volwassenen. Bij de Nederlandse les komen tekstverklaring, grammatica en uitbreiding van de woordenschat aan bod, maar voor de meeste cursisten blijft het bij leren van vocabulaire. Ook bij de andere vakken, pedagogiek en 'cuma' (cultuur- en maatschappijleer), is het Nederlands een probleem. Van de cursisten wordt een grote mate van zelfwerkzaamheid gevraagd. Maar vaak kunnen ze nog niet zelfstandig de stof bevatten en hebben ze begeleiding nodig. Ze haken dan af op het moment dat ze het zelf

moeten gaan uitzoeken.

De lessen pedagogiek en cuma worden welpositiever gewaardeerd. De cursisten vinden het interessant en verhelderend wat meer te leren over het Nederlandse schoolsysteem, over onderwijsmethodes en over Nederlandse gewoonten. Een cursiste: 'In Dordrecht hebben we een hele goede stage gelopen. Daarom heb ik goede ervaring met pedagogiek gehad. De leraar zei dat we in onze eerste stageperiode schriftelijke opdrachten moesten doen, en in de tweede stageperiode konden we een bezoek aan scholen brengen. Bij maatschappijleer hebben we over de Nederlandse cultuur geleerd, leven in Nederland, werkloosheid, godsdienst, rechtbank, familielevens.' De vakken pedagogiek en cuma worden overwegend thematisch behandeld, hetgeen men erg op prijs stelt.

Over het algemeen kunnen we stellen dat de cursisten die we hebben gesproken een gereserveerde houding aannemen ten opzichte van de cursus: men is noch enthousiast, noch echt ontevreden. De docent Nederlands: 'Ik moet toch wel zeggen dat het ministerie begrepen heeft, dat het zo niet best gaat, en men is in allerlei bezig om die cursus helemaal opnieuw op te zetten. Die vernieuwing slaat voornamelijk op het Nederlands.' Een wat optimistische opmerking: beslissingen over de nieuwe opzet waren aangekondigd voor het voorjaar 1985; bij het afronden van de inhoud van dit nummer, in november, zijn de plannen nog steeds niet klaar.

De cursus 'volledig bevoegd onderwijzer': gesprekken met docenten en cursisten in Amsterdam

Bij de tweejarige applicatiecursus 'volledig bevoegd onderwijzer' is de problematiek van enigszins andere aard. De cursisten hebben meestal in hun eigen land het onderwijzersdiploma gehaald, spreken redelijk Nederlands en geven vaak al jaren les. Zij krijgen vóór toelating een Cito-toets voor het Nederlands op het niveau van havo-5. Pas als de cursisten deze met goed gevolg hebben afgelegd, worden zij geplaatst voor de cursus, die in totaal f 800 kost, twee jaar duurt en per jaar uit acht perioden van zes weken bestaat. Er zijn twee vaste vakken: Nederlands en pedagogiek. Er zijn problemen zowel van organisatorische als van inhoudelijke aard. Over het algemeen zijn de docenten van deze applicatiecursussen

Aanvankelijk was het geen enkel bezwaar dat de leerkrachten geen Nederlands onderwijsdiploma hadden. ETC werd gezien als terugkeeronderwijs, en het werd juist positief beoordeeld dat in de personen van de leerkrachten de banden met het land van herkomst sterk aanwezig waren. Gaandeweg kreeg het ETC-onderwijs meer het karakter van onderwijs dat gericht is op een blijvende deelname aan de Nederlandse samenleving. De eisen die aan de buitenlandse leerkrachten werden gesteld veranderden. Integratie werd nu het belangrijkste streven. Drie jaar geleden startten de eerste cursussen die vanuit deze integratiegedachte werden opgezet. 'Integratie' werd daarbij blijkbaar opgevat als oriëntatie op het onderwijs van de Nederlandse leerkracht: voor de veranderde doelstellingen van het ETC-onderwijs werden geen programma-eisen opgesteld. De cursussen leiden dus in één richting op: richting Nederlands onderwijs.

Een deel van de 'buitenlandse' leerkrachten heeft een initiële opleiding (meestal voor de lagere school) in het land van herkomst, een ander deel heeft geen onderwijzersopleiding gevolgd of deze niet afgemaakt. Dat heeft consequenties voor de wijze waarop zij in Nederland werkzaam zijn: omdat de meeste buitenlandse leerkrachten geen *Nederlands* diploma hebben, werken zij met een permanente of tijdelijke ontheffing of bevoegdheidsverklaring, afhankelijk van hun opleiding in het land van herkomst.

De 'ETC-cursus' is verplicht voor leerkrachten met een tijdelijke ontheffing van de bevoegdheid, maar ook leerkrachten met een permanente ontheffing of bevoegdheidsverklaring kunnen eraan deelnemen. De naam van deze cursus is misleidend. De inhoud ervan bevat uitsluitend vaardigheden en kennis om de betrokken leerkrachten beter te laten functioneren in het team van leerkrachten en dus in het Nederlandse onderwijs. Er zijn drie vakken: in de eerste plaats Nederlands, voorts oriëntatie op de Nederlandse cultuur en maatschappij (cuma) en kennis van het Nederlandse onderwijsbestel. De cursus wordt georganiseerd aan zes PABO's, die een grote vrijheid hebben gekregen om dit naar eigen inzichten in te richten. Als afsluiting krijgt men een certificaat waardoor men bevoegd wordt als ETC-leerkracht. Voor het salaris maakt een certificaat niet meer uit: met de invoering van de Wet op het Basisonderwijs zijn alle onderwijsgeven in het basisonderwijs in dezelfde salarisregeling opgenomen, ongeacht

of men ETC-leerkracht of groepsleerkracht is. De cursus duurt één jaar en neemt twee dagdelen per week in beslag.

Voor leerkrachten die een bevoegdheid in het land van herkomst hebben gehaald is er de *'applicatiecursus volledig bevoegd onderwijzer'*. Volledig bevoegd wil zeggen 'bevoegd voor de Nederlandse klas'. Ook dit programma is immers gericht op de pedagogische en didactische uitgangspunten van het huidige Nederlandse basisonderwijs. Belangrijk is dat men slechts toegelaten wordt tot de cursus als men een instaptoets Nederlands (niveau havo-5) met goed gevolg aflegt. Hulp bij het bereiken van dit instapniveau wordt door de opleiding niet gegeven. Men zal het zelf op de een of andere manier moeten zien te klaren.

De cursus bevat: onderwijskundige aspecten van het onderwijs over onder meer groepswork, differentiatie en intercultureel onderwijs, de didactiek van de Nederlandse taal en korte cursussen, zoals rekenen, inleiding in de Nederlandse samenleving (cuma) en bewegingsonderwijs. Deze applicatiecursus bestaat sinds september 1983 en wordt aan drie PABO's georganiseerd. De eerste cursisten zijn inmiddels geslaagd. De cursus duurt twee jaar, de cursisten gaan zes uur per week naar school en lopen daarnaast 15 weken stage in Nederlandse klassen.

Vervolgens zijn er cursussen Nederlands, een cursus voor het werken met kleuters, een cursus Turks/Arabisch en spoedcursussen voor Marokkaanse leerkrachten.

De *dagcursus Nederlands* is bedoeld voor buitenlandse studenten die van plan zijn in Nederland een opleiding te gaan volgen aan de PABO of de NLO. Deze cursus is met name bedoeld voor hén die een middelbare school in het land van herkomst hebben gevolgd, niet voor diegenen die in Nederland opgegroeid zijn. Het is een intensieve cursus van minimaal 25 wekelijkse lessen. De eerste helft wordt besteed aan het aanleren van het Nederlands, de tweede helft aan de voorbereiding op de PABO of de NLO. De cursisten die de cursus met goed gevolg hebben afgelegd ontvangen een verklaring dat ze een beheersingsniveau van het Nederlands hebben dat voldoet aan de toelatingsvoorwaarden van de betreffende opleiding.

Een andere *cursus Nederlands is in voorbereiding*. Hij is bestemd voor tolk/leerkrachten van de ISK's en voortgezet onderwijs. De cursus is toegespitst op het goed kunnen samenwerken en overleggen met andere leer-

krachten, en behalve Nederlandse taal wordt ook kennis overgedragen over het totale Nederlandse onderwijssysteem. De cursus levert een verklaring, dat men 'een voldoende niveau van taalbeheersing in het Nederlands heeft bereikt om in het Nederlandse onderwijs te kunnen functioneren' (Circulaire 'Scholingsmaatregelen' 1985). Het gaat dus om leerkrachten die al jaren werkzaam zijn op de scholen.

Per augustus 1985 zouden *kleuters* ook onderwijs in de eigen taal en cultuur moeten krijgen. Maar behalve de Italiaanse leerkrachten heeft nog geen enkele buitenlandse leerkracht een bevoegdheid in die richting in het land van herkomst behaald. Het is wat merkwaardig dat de eerste cursussen starten op hetzelfde moment dat de leerkrachten in een kleuterklas zouden moeten staan. De oplossing die de gemeenten kiezen is om leerkrachten in de eigenlijke 'les'-tijd na te scholen, zodat ze vanaf begin 1986 enigszins voorbereid met kleuters kunnen gaan werken. De inhoud van de cursus is gericht op de naar nationaliteit gemengde kleuterklas. Een certificaat is niet aan de cursus verbonden. Dezelfde zes PABO's die de applicatiecursus bevoegd onderwijzer geven, verzorgen deze cursus. Hij duurt 40 uur. Zo zijn straks de buitenlandse leerkrachten geschoolder dan Nederlandse collega's die alleen een opleiding voor de lagere school hebben.

Voor het voortgezet onderwijs is er de *part-time derdegraads opleiding Arabisch en Turks*, bestemd voor die personen uit minderheidsgroepen die de genoemde taal beheersen en een derdegraads bevoegdheid willen behalen. Zij die al in het voortgezet onderwijs werkzaam zijn, worden met voorrang toegelaten. Ook Nederlandse leerkrachten, werkzaam in het voortgezet onderwijs, kunnen deze cursus gaan volgen als zij een voldoende niveau in het Arabisch of Turks hebben. De inhoud wordt vanzelfsprekend gevormd door vakinhoudelijke en onderwijskundige componenten, maar er is ook een belangrijke plaats ingeruimd voor een oriëntatie op de Nederlandse samenleving in het algemeen. Het is een driejarige opleiding; tijdsinvestering acht uur per week.

De *spoedcursus voor Marokkaanse leerkrachten* is een tijdelijke oplossing in verband met het tekort aan deze groep leerkrachten. Het betreft korte cursussen die door een aantal PABO's georganiseerd worden. Het gaat om een full-time onderwijsperiode van drie maanden. Daarna komt men voor de klas te staan

en volgt de ETC-cursus. Als de leerkrachten dat geheel hebben afgerond, zijn ze bevoegd voor het ETC. Alleen Marokkanen met een vooropleiding die gelijk staat aan havo/vwo kunnen de cursus volgen.

Tenslotte zijn er nog wat specifiekere cursussen, zoals een cursus Moluks — om de kennis van het Moluks-Maleis bij Molukse onderwijzers te vergroten — en er is sprake van een cursus Turks voor Turkse PABO-studenten die, vanwege problemen met het Nederlands, waarschijnlijk hun opleiding niet met goed gevolg zullen kunnen afronden. Via deze cursus (bedoeld als noodmaatregel) zouden zij dan eventueel een bevoegdheid kunnen verkrijgen tot het geven van ETC-onderwijs.

Bron: Circulaire 'Scholingsmaatregelen buitenlandse leerkrachten', schooljaar 1985/1986, 14 mei 1985

slecht voorbereid op hun taak en hebben ze nauwelijks of geen ervaring met tweetalig of intercultureel onderwijs. Een cursiste: 'In het cursusvak Nederlands is er wel sprake geweest van tweetalig onderwijs, maar dat is dan weer een theoretische aanpak, niet uitgaande van de praktijk van nu.' Hierop hebben zowel de cursisten als de docenten zelf kritiek. De docenten Nederlands geven les over de grammatica van de Nederlandse taal en trainen luister- en spreekvaardigheid, omdat de cursisten daar nog veel moeite mee hebben. Aan de didactiek van taalonderwijs komt men haast niet toe. Ook voor de andere vakken geldt dat men minder behoefte heeft aan feitenkennis dan aan de didactiek van een vak. Men is van mening dat vooral de pedagogisch-didactische kant ontbreekt; niet het wát geef ik, maar hóe geef ik het onderwerp. Zo ook bij geschiedenis: 'Geschiedenis was van Nederland, maar de docent (...) Ja, ik heb hem gezegd dat ik zijn lessen heel goed vond, maar dat ik het didactische aspect ervan gemist heb; hoe kunnen zij Nederlandse geschiedenis geven? Ik kan net zo goed uit de bibliotheek een boek pakken over de geschiedenis van Nederland.' Er is vooral veel behoefte aan lessen over thematisch werken: dát is voor de meeste cursisten een nieuwe aanpak. Op een aantal aspecten vindt men dat de buitenlandse

leerkrachten meer bij de opzet van de cursus betrokken zouden moeten zijn, getuige een cursiste: 'Men heeft vergeten dat wij ook een pedagogische academie gevolgd hebben in eigen land; dat ons allerhande andere theorieën niet bespaard bleven, zodat er voor mij persoonlijk weinig nieuws kwam.' Een andere cursiste: 'De docent is natuurlijk bevoegd voor Nederlands onderwijs, vanuit Nederlandse opvattingen. Zij zijn natuurlijk in staat informatie te toetsen die van ons komt, maar dat wil niet zeggen dat zij bekwaam zijn om ons iets te vertellen, om ons te helpen bij het lesgeven in het Spaans, Servokroatisch, Arabisch, enzovoort — daar weten ze niets van en daarom vind ik dat ze bij zo'n cursus buitenlandse docenten zouden moet plaatsen, anders heeft het geen nut.' En: 'Over aspecten van het OETC kunnen wij hun meer vertellen dan de docenten aan ons.' Ook over het aspect 'intercultureel onderwijs' moet nog meer worden nagedacht: 'Men dacht in sommige lessen dat ze intercultureel bezig waren, bijvoorbeeld bij muziek. Daar moesten wij Marokkaanse en Joegoslavische liedjes zingen en dat werd gezien als een interculturele aanpak, als je verschillende liedjes uit verschillende landen moet leren. Nou, dat was een misser wat mij betreft.'

Wat wel erg gewaardeerd wordt is de bestudering van mogelijkheden tot individualisering. Onderwijs over methoden als van Montessori en Freinet vond men heel interessant. Voor de cursisten wordt dit als zeer bruikbaar gezien, omdat hun leerlingen enorm in leeftijd en niveau kunnen verschillen. Individuele methoden zijn dan heel nuttig.

Een groot probleem vormt de stage. Alle gemeenten moeten voor vervanging zorgen van de ETC-leerkracht die voor het ministerie wordt vergoed, maar praktisch is deze vervanging erg moeilijk te regelen: er is vaak geen vervanger te vinden. De stage moeten de cursisten dus buiten werktijd om doen. In Nederlandse klassen, want men gaat ervan uit dat de cursisten moeten leren functioneren in de Nederlandse schoolsituatie. Hier is nogal wat kritiek op, vanwege het eenzijdige karakter. Een cursiste: 'Ik vind de stageperiode een prima zaak, alleen onuitvoerbaar, gezien de overbelasting van de buitenlandse leerkrachten (...) En de praktijk is zodanig, dat je vervanging niet kan vinden. Dat betekent dat je je eigen werkzaamheden in je vrije tijd moet doen,

zoals in mijn geval, of dat de kinderen geen les krijgen op die dagen dat de ETC-leerkracht decursus volgt.' Ondanks al deze kritiek wordt de cursus als nuttig ervaren. Er moet echter nog veel bijgeschaafd worden; de lessen moeten meer op de behoeften van de cursisten worden afgestemd, individuele gerichtheid en thematische aanpak moeten meer worden doorgevoerd en docenten moeten beter worden voorbereid op hun taak. De meeste kanttekeningen plaatst men bij het uiteindelijke doel van de cursus. Oorspronkelijk was hij bedoeld om de rechtspositie en de salariëring van de buitenlandse leerkrachten gelijk te stellen met die van hun Nederlandse collega's. Dit is echter inmiddels geregeld via de WBO. De cursus leidt nu op tot een volledige bevoegdheid. Maar met betrekking tot de toekomst wordt de kans zeer klein geacht dat de buitenlandse leerkrachten voor een 'Nederlandse' klas komen te staan. Zij zullen als ETC-leerkracht blijven werken. Een cursiste: 'Bijvoorbeeld formeel kan ik hoofd van de school worden, maar door de positie van de buitenlandse leerkrachten in het algemeen is die kans er eigenlijk helemaal niet.' De meesten zeggen echter zich te willen wijden aan OETC en intercultureel onderwijs. Men heeft dan ook kritiek op de voorwaarden waaronder de cursus is georganiseerd. Een cursiste zegt hierover: 'Ik vind dat de eis van havo-5-niveau te hoog is, gezien de mogelijkheden in de praktijk. Ik vind dat de toelating niet moet afhangen van de kennis van de Nederlandse taal en de Nederlandse maatschappij. Ik vind dat een bewijs van wat ik zojuist gezegd heb: vanuit Nederlandse normen en waarden verplichtingen opleggen aan anderen, in plaats van eisen en praktijk op elkaar af te stemmen.'

Voorgestelde veranderingen

De bij- en nascholingscursussen

Zoals uit het voorgaande blijkt, zijn de bestaande opleidingsmogelijkheden niet ideaal. De taaldrempel is te hoog, het vakkenaanbod sluit veelal niet aan bij de vraag en, hoewel het voor een gedeelte gaat om het verkrijgen van een bevoegdheid voor het geven van OETC, zit er nergens iets aan ETC in. Het Nederlands Centrum Buitenlanders (NCB) dat vanaf het begin (als welzijnsstichting) bij het OETC betrokken is geweest, heeft duidelijke ideeën over de verbetering van de

scholingsmogelijkheden.¹

Wat de *problemen met het Nederlands* betreft stelt men het volgende. De ETC-cursus, die geen toelatingseisen kent, zou voor een belangrijk deel moeten bestaan uit Nederlands als tweede taal. Om de problemen die optreden als gevolg van de slechte kennis van het Nederlands te voorkomen, zou men buitenlandse leerkrachten als docent voor de cursus moeten aantrekken. Deze zouden dan in de eigen taal les kunnen geven over het Nederlandse onderwijs. Voor de applicatiecursus 'volledig bevoegd onderwijzer' is het zinvol toelatingseisen te stellen — de leerkrachten zijn uiteindelijk bevoegd om voor een Nederlandse klas te staan — maar de eis van een havo-eindexamenniveau voor toelating is irreal. Het gaat niet om moedertaalsprekers van het Nederlands, en dus zouden de eisen gesteld moeten zijn in termen van Nederlands als tweede taal. Ook in deze applicatiecursus zou nog veel aandacht besteed moeten worden aan het tweede-taalonderwijs.

Het feit dat er in geen van de cursussen iets aan ETC gedaan wordt, wordt door de cursisten verschillend beoordeeld. Zo wordt het soms als een groot gemis ervaren, waarbij men het gebrek aan kennis over ETC bij de docenten van de cursussen opmerkt. Om aan deze behoefte tegemoet te komen zou het volgens het NCB mogelijk moeten zijn gekwalificeerde docenten uit verschillende gemeenschappen aan te stellen. Dat dit goed kan werken blijkt uit positieve reacties bij de eenmalige opleiding voor Marokkaanse leerkrachten (zie de hiervoor opgenomen kaders).

Niet iedereen vindt echter dat er aandacht moet worden besteed aan ETC-onderwijs. Uit een door het LICOR (1983) uitgevoerd onderzoek onder Turkse en Marokkaanse leerkrachten blijkt er een lage prioriteit aan te worden gegeven. Voor het geven van OETC acht men zichzelf volledig bevoegd en deskundig. Dat betreft dan vooral de *vakinhoudelijke* kant. Men vindt het wel van belang dat er aandacht wordt geschonken aan de afstemming van OETC en Nederlands onderwijs op elkaar en heeft nascholingsbehoeften op het terrein van didactische werkvormen en klasse-organisatie. In verband met de beperkte mogelijkheden voor OETC in tijd gezien en de heterogeniteit van de groepen leerlingen zou de nascholing over deze onderwerpen dan ook op de OETC-klas afgestemd moeten zijn.

De initiële opleiding

Het aantal buitenlandse jongeren dat naar de PABO gaat, is gering; het aantal studenten dat de studie moet staken, is erg groot. Zo worden er dus nauwelijks buitenlandse leerkrachten opgeleid langs de initiële weg. Het NCB heeft er bij het ministerie voor gepleit om de initiële opleiding zó te veranderen, dat men eerst opgeleid wordt tot ETC-leerkracht en vervolgens tot volledig bevoegd leerkracht. De manier waarop nu de noodcursus voor de Marokkaanse leerkrachten is opgezet, vindt men dé formule. Een dergelijke opzet maakt het (alhoewel hij korter duurt) mogelijk een gericht programma Nederlands als tweede taal op te nemen in het curriculum. Ook kan er een programma voor onderwijsdidactiek voor de 'eigen taal en cultuur' worden geformuleerd. De aandacht kan dan specifiek uitgaan naar de praktijk van leerkrachten die nauwelijks lesmateriaal hebben, heel gedifferentieerd moeten werken, taken hebben op het gebied van intercultureel onderwijs en samenwerking met het Nederlandse team. Na twee jaar zou men dan als vakleerkracht voor ETC benoemd kunnen worden en in tweede instantie de volledige bevoegdheid kunnen halen (bijvoorbeeld via de applicatiecursus 'volledig bevoegd onderwijzer' voor de ETC-leerkrachten die nu reeds werkzaam zijn). De ontwikkeling van een modulair opleidingsmodel zou in dit verband ook perspectief bieden. Docenten zouden een bijscholing moeten kunnen volgen en het team zou moeten bestaan uit buitenlandse en Nederlandse leerkrachten. Er zouden duidelijke richtlijnen moeten komen voor een niveauomschrijving Nederlands als tweede taal, en er zouden een leerplan en leermateriaal ontwikkeld moeten worden. De spoedcursus voor Marokkaanse leerkrachten, die werkt volgens het model: éérst opleiden voor ETC-leerkracht en dan volgen van de applicatiecursussen, heeft duidelijk effect gesorteerd. De cursisten zijn allen geslaagd en de inschrijving voor de cursus die in februari 1986 begint heeft al 125 aanmeldingen opgeleverd. Op dit moment wordt er op het ministerie gewerkt aan een nieuwe opzet voor de opleiding van ETC-leerkrachten. Het is te hopen dat men zich goed realiseert dat de toekomst van het ETC voor een zeer belangrijk deel afhangt van de kwaliteit van de opleiding.

Noot

- 1 We hebben gesproken met de onderwijsconsulent van het NCB, Siep Jurna.

Literatuur

Susante, M. van, H. Beentjes & Y. Pieterse *Gewenste nascholing van buitenlandse leerkrachten in het basisonderwijs* Leiden, RU, Licor, juli 1983